

Тема. Складні випадки відмінювання іменників. Закінчення іменників I відміни в орудному відмінку

Завдання 1. Лінгвістичне дослідження

В Естонії учні, вивчаючи рідну мову, повинні запам'ятати 14 відмінків, у Фінляндії — 14, в Угорщині — 22. Чемпіон по кількості відмінків — мови народів Дагестану — понад 50 відмінків. А ось у китайській мові — жодних відмінків узагалі немає: відносини між словами передаються за допомогою службових частин мови.

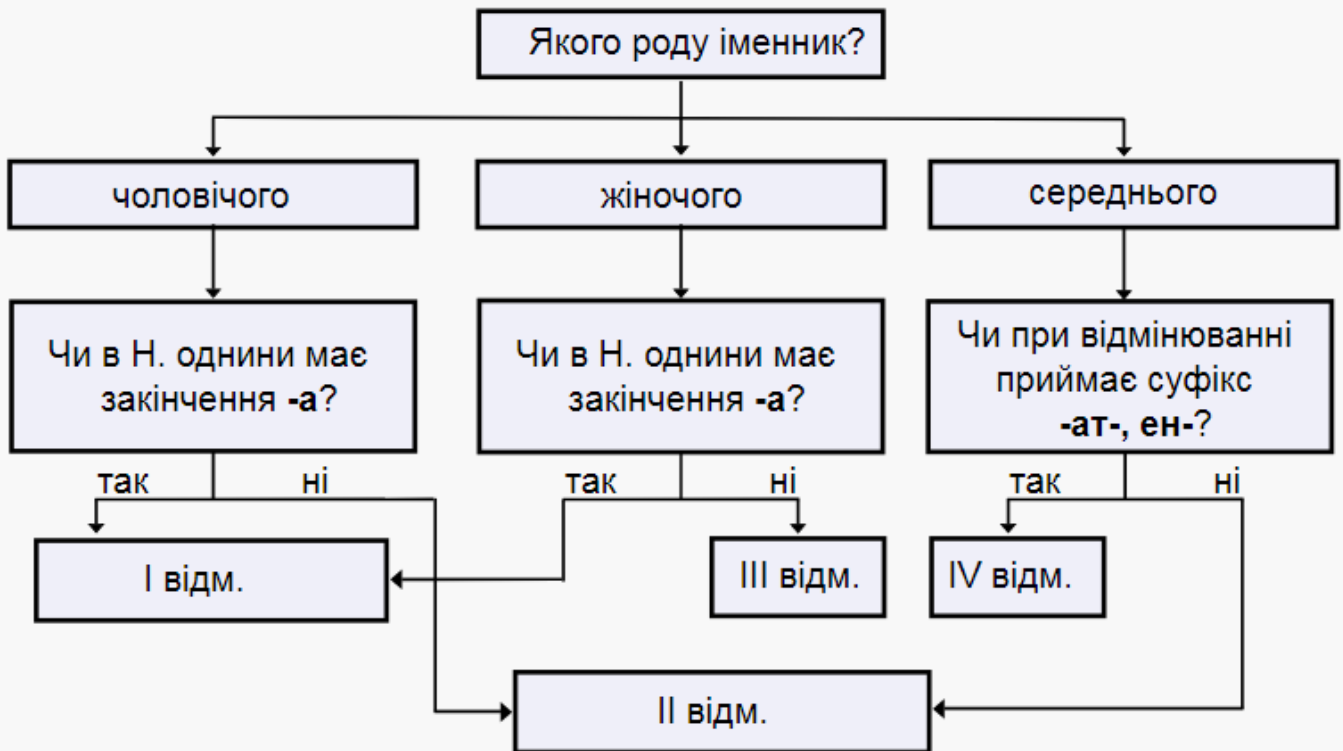
А скільки відмінків в українській мові?

називний	<i>хто? що?</i>
родовий	<i>кого? чого?</i>
давальний	<i>кому? чому?</i>
знахідний	<i>кого? що?</i>
орудний	<i>ким? чим?</i>
місцевий	<i>на кому? на чому?</i>
кличний	<i>не відповідає на питання, використовується при звертанні</i>

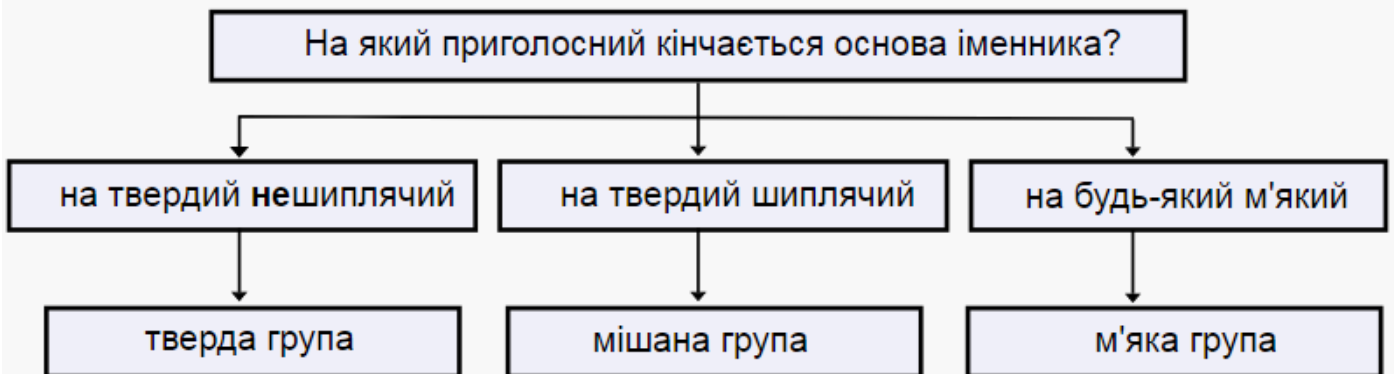
Завдання 2. Опрацювати теоретичний матеріал

ПОДІЛ ІМЕННИКІВ НА ВІДМІНИ			
ВІДМІНА	РІД	ЗАКІНЧЕННЯ В ПОЧАТКОВІЙ ФОРМІ	ПРИКЛАДИ
I (перша) ВІДМІНА	чоловічий, жіночий, спільний	-а (-я)	Олекс ^а , Ілл ^я , книжк ^а , вулиц ^я , старост ^а
II (друга) ВІДМІНА	чоловічий, середній	□ (нульове) або -о, -е, -а (на письмі -я)	степ [□] , батьк ^о , жит ^о , сонц ^е , подвір' ^я
III (третя) ВІДМІНА	жіночий	□ (нульове)	чест ^ь □, любов [□] , а також іменник <i>мати</i>
IV (четверта) ВІДМІНА	середній	-а (-я) — у словах, що при відмінюванні мають суфікси -ат-, -ят-, -ен-	дівч ^а (дівч ^{ати}), хлоп' ^я (хлоп' ^{яти}), ім' ^я (ім ^{ені})

Відміну іменників визначаємо за такою схемою (алгоритмом):

Групу іменників I та II відміни визначаємо за схемою

Закінчення іменників жіночого роду I відміни в орудному відмінку однини

Закінчення -ою	Закінчення -ею	Закінчення -єю
В іменниках з основою на твердий приголосний, крім [ж], [ч], [ш]: партою, водою, рукою	В іменниках з основою на м'який приголосний і [ж], [ч], [ш], тобто м'якої та мішаної груп: землею, межею, кручею, ношею	В іменниках з основою на [й]: надією, мрією.

Самостійна робота

Завдання 3.

► Запишіть слова. Виділіть основи їх і вкажіть, до якої групи вони належать. Провідмінійте за відмінками по одному з іменників кожної групи.

Воля, круча, староста, сирота, перемога, груша, Микола, межа, сестра, надія, риба, мрія, іржа, праця, зоря, вишня, зміна, тиша, сажа, історія, сім'я, стаття, собака, каланча, Польща.

Завдання 4.

► Запишіть іменники в орудному відмінку, перевірте, чи правильно утворені форми іменників.

Баржа, птиця, Микола, дача, вишня, сорока, каша, пісня, фея, мрія, душа, конюшина, межа, зима, площа, сім'я, лівша, фантазія, біржа, ворожнеча, книга, сажа, Марія, діжа.

Завдання 4. Тестування

► Виконайте тестові завдання.

1. До першої відміни належать усі іменники варіанта:

А ясла, кума, площа, межа;

Б староста, хлоп'я, вулиця, кузня;

В сестра, воєвода, суддя, верба;

Г кенгуреня, душа, дорога, ріка;

Д жага, Лука, мати, миля.

2. Помилку допущено в слові:

А кручою;

Б шахтарем;

В вишнею;

Г мрякою;

Д мрією.

3. Закінчення -ою у формі орудного відмінка однини мають усі іменники в рядку:

А ваза, речовина, кислота;

Б тиша, свобода, глибина;

В калина, малеча, посада;

Г мелодія, береза, справа;

Д спальня, Європа, буква.

4. Закінчення -ою у формі орудного відмінка однини мають усі іменники в рядку:

А їдальня, повага, легенда;

Б Ольга, родина, волоцюга;

В геологія, дитина, дорога;

Г держава, груша, розлука;

Д мережа, горошина, карта.

5. Закінчення -єю у формі орудного відмінка однини мають усі іменники в рядку:

А стаття, мама, земля;

Б круча, каша, площа;

В надія, воля, миля;

Г доня, дочка, доля;

Д куля, вежа, стежка.

6. Закінчення -єю у формі орудного відмінка однини мають усі іменники в рядку:

А фантазія, місія, арія;

Б вежа, сторожа, артилерія;

В автономія, алегорія, бабуся;

Г анатомія, фізіологія, Маруся;

Д зозуля, мрія, душа.

7. Які з поданих іменників не належать до жодної відміни

1. Черговий. 2. Молодість. 3. Плем'я. 4. Ангелятко. 5. Шосе. 6. Дріжджі. 7. Какаду.

8. Наречений. 9. Кіно. 10. Стіл. 11. Карпати.

А 1, 2, 6, 7, 8, 9, 10

Б 5, 6, 7, 9, 10, 11

В 1, 2, 5, 7, 8, 10, 11

Г 1, 5, 6, 7, 8, 9, 11

Д 1, 5, 7, 8, 9, 10, 11

8. Виділений у реченні

Коли тебе в саду стрічаю, сад квітне знову, і цілий світ **пісні** влітає в твою розмову.

іменник ужитий у

А називному відмінку множини

Б родовому відмінку однини

В давальному відмінку однини

Г знахідному відмінку однини

Д місцевому відмінку однини

9.

Укажіть відповідність

Відміна

Слова

1 перша

А батько, Тиміш, кінь, стіл

2 друга

Б орля, ведмежа, теля, ім'я

3 третя

В вуаль, бешамель, синь, міць

4 четверта

Г ножиці, ГЕС, ЖЕК, Карпати

Д матуся, Галя, Марія, суддя

10.

Текст і завдання до нього.

1. Настало літо. 2. Почались жнива, почалася у полі робота. 3. Сім'я літом мало сиділа в хаті, менше стало колотнечі. 4. За гарячою роботою в полі не було часу сваритись.

5. Кайдаші вижали свій хліб і стали заробляти у пана за сніп. 6. Мотря жала дуже швидко й заробила з Карпом більше кіп, ніж Кайдаш з Кайдашихою.

А. Скільки в поданому уривку іменників І відміни

А 4

Б 10

В 9

Г 6

Д 8

Домашнє завдання

Підготувати на чернетці власне висловлення за алгоритмом творчої роботи ЗНО на тему «Що робить людину успішною?»